

STM 1951

Något om Mazers musiksamling i Kungl. Musikaliska akademiens bibliotek

Av Cari Johansson

© Denna text får ej mångfaldigas eller ytterligare publiceras utan tillstånd från författaren.

Upphovsrätten till de enskilda artiklarna ägs av resp. författare och Svenska samfundet för musikforskning. Enligt svensk lagstiftning är alla slags citat tillåtna inom ramen för en vetenskaplig eller kritisk framställning utan att upphovsrättsinnehavaren behöver tillfrågas. Det är också tillåtet att göra en kopia av enskilda artiklar för personligt bruk. Däremot är det inte tillåtet att kopiera hela databasen.

NÅGOT OM MAZERS MUSIKSAMLING I KUNGL. MUSIKALISKA AKADEMIENS BIBLIOTEK¹

Vid Kungl. Musikaliska akademiens sammanträde den 25 november 1847 meddelades, att akademiledamoten grosshandlare Johan Mazer, som avlidit den 25 oktober samma år, till akademien donerat alla sina musikinstrument, stråkar, notställ och hyllor, hela sitt musikbibliotek samt 4.000 riksdaler banko, på villkor att akademien föranstaltade om bildandet av ett sällskap av musiker och musikamatörer i Stockholm för framförande av kammarmusik.²

Mazers musikbibliotek utgör en av de största och värdefullaste sammanhållna samlingar akademiens bibliotek erhållit, och gåvan mottogs också »med liflig erkänsla». Senare lät akademien som uttryck för sin tacksamhet även präglä en medalj över donatorn. Då akademiens dåvarande lokal i Arvfurstens palats saknade tillräckligt utrymme, beslöts att musikalierna tills vidare skulle få kvarstå i Mazerska arvingarnas hus på Västerlånggatan,³ och för att förvara denna dyrbara kollektion lät akademiledamoten herr A. Michaelson med akademiens samtycke beställa 6 skåp, vilka han sedan överlämnade som gåva till akademien.⁴

Emellertid synes man mycket snart ha haft anledning att ej vara fullt tillfredsställd med vården av samlingen, ty vid akademiens sammanträde den 31 mars 1849 betonade herr G. Lindquister »nödvändigheten af att vidtaga några kraftiga åtgärder, till förekommande af en annars hotande förskingring och slutliga tillintetgöring af den dyrbara donation af instrumenter och musikalien som blifvit till Akademien förärad och som eger för stort värde, för att som hittills dermed tillgått, handlost och utan bestämd säkerhet eller återlemningstid, till låns utlemnas åt hvem som heldst». Herr L. föreslog även, att plats skyndsamt skulle beredas i akademiens lokal för att där mottaga och uppställa Mazers samling.⁵

¹ Med vissa kompletteringar avtryck av en uppsats ingående i den maskinskrivna festskrift, som överlämnades till bibliotekarien Gösta Morin vid hans 50-årsdag den 14 april 1950.

² Kungl. Musikaliska akademiens (KMA:s) prot. d. 25 nov. 1847.

³ KMA:s prot. d. 28 febr. 1848.

⁴ KMA:s prot. d. 30 okt. 1848.

⁵ KMA:s prot. d. 31 mars 1849.

Redan en månad efter att dessa krav framstälts, meddelade akademiens sekreterare och bibliotekarie Erik Drake, att han kompletterat den av Mazer i livstiden upprättade tematiska förteckningen över musikalierna¹ samt dessutom försett denna katalog med ett alfabetiskt register. Samtidigt anmälde han, »att några i Cataloguen upptagne arbeten fattades, om hvilkas återfående man egde ringa förhoppning, heldst i de af Mazer förde anteckningar öfver utlånte verk, ingen upplysning härom kunde hemtas».²

Vid akademiens sammankomst den 16 juni 1849 beslöts, att Mazers notsamling skulle överflyttas till akademiens lokaler, och den 26 februari 1850 meddelade Drake, att kollektionen ordnats och uppstälts där.³

Mazers musikbibliotek förvarades dock uppenbarligen som en sammanhållen enhet under denna tid. Senare gick man tyvärr hårdare fram, i det samlingen fullständigt splittrades. Verken inordnades på de olika avdelningarna i det övriga biblioteksbeståndet, och för att underlätta ett dylikt arrangemang drog man sig ej ens för att skära sönder en del kolligatband. Vid den nu avslutade uppordningen av kollektionen till en sluten samling ha flera verk ej heller kunnat återfinnas. Möjligen kunna några komma till rätta vid en fortsatt revidering av bibliotekets bestånd, medan andra med säkerhet tillhöra de av Drake omnämnda saknade verken.

Samlingen består till största delen av enhetligt bundna utomordentligt vackra hel- och halvfranska band i kalvskinn med guldornament och titlar i guldtryck på rygg och frampärm. Några band, d. v. s. de som tydligen varit bundna, redan då Mazer förvärvat dem, avvika dock till utseendet från de övriga i samlingen. Detta är t. ex. fallet med två volymer violinsonater, varav den ena tillhört drottning Lovisa Ulrika och den andra hertig Fredrik Adolf. Till största delen utgöres samlingen av kolligatband. Mazer har allt efter som han förvärvat sina musikalien ordnat dem efter besättningen och sedan låtit sammanbinda flera verk.

Då Mazers samling nu åter uppstälts i sitt ursprungliga skick,⁴ kan det vara av intresse att närmare granska dess bestånd. Samlingen innehåller kompositioner för såväl vokal- som instrumentalmusik. Huvudparten, som utgöres av verk för instrumental kammarmusik, omfattar 471 duos, 409 trios, 768 kvartetter och 597 kvintetter, sextetter, sep-

¹ I denna förteckning i 7 band, som medföljde donationen, har Drake infört de verk, som av en eller annan anledning ej voro upptagna i förteckningen.

² KMA:s prot. d. 30 april 1849.

³ KMA:s prot. d. 26 febr. 1850.

⁴ Mazer hade sitt musikbibliotek systematiskt ordnat. Varje avdelning har sin numrering av dithörande verk. Numren återfinnas såväl å ryggen på respektive band som i den tematiska förteckningen.

tetter etc. förutom etyder och andra verk för ett soloinstrument. Avdelningen för orkesterverk består av partitur till omkr. 210 verk och stämmor till 407. Härtill komma stämmor till 340 concerti grossi och solokonserter.¹ Vidare ingå i samlingen partitur och stämmaterial till omkr. 250 körverk och arior med orkesterackompanjemang, 232 klaverutdrag samt en del mindre vokala verk.

Till största delen består Mazers samling av musikalien i tryck, men även en del handskrifter förekomma. Här finnas t. ex. partituren i autograf till »Ciaccona» ur Dido och Aeneas av J. M. Kraus och till abbé Voglers »Orage», en tonmålning avsedd att framföras i st. f. uvertyren till »Eremiten». Bland övriga handskrifter kunna nämnas 24 stråkkvartetter av F. Asplmayr, Sorgmusiken vid Gustav III:s begravning av Kraus, 15 volymer symfonier och uvertyrer av J. Haydn liksom verk av Cherubini, Crusell, Du Puy, Eggert, Fröhlich, Kuhlau, Méhul, Mendelssohn och Vogler. I många fall har Mazer låtit sammanställa partitur efter föreliggande tryckta stämmor liksom han låtit utskrivna stämmor efter tryckta partitur.

Anmärkningsvärt för Mazers samling, som tillkommit under förra hälften av 1800-talet, är dess rikedom på 1700-talstryck. Det äldsta är ett exemplar av Albinonis »Balletti A Tre . . . Opera Terza» utgivet av Pierre Mortier i Amsterdam 1710.² Bland övriga verk från samma tid kunna nämnas Geminianis op. 1 »Sonate A Violino, Violone, E Cembalo . . . da Francesco Geminiani. Tho: Cross Sculpsit», vars företal är daterat »Londra li 28 Nouembre 1716» och samme tonsättares op. 2 »VI: Concerti Grossi . . . Opera Seconda. London. 1732». Ett exemplar av F. M. Veracinis »Sonate A Violino solo, e Basso . . . Opera Prima. Parte 1—2. Dresda 1721» förekommer även. Likaså finnas här såväl stämmor till Corellis triosonater, op. 1—4, i en upplaga från Roger & Le Cène i Amsterdam tryckt någon gång mellan 1717 och 1722 som partitur till samma verk i en av Pepusch reviderad utgåva. Bland verken av Tartini återfinner man ett exemplar av »Sei Concerti . . . a Violino Principale . . . Opera Prima. Libro 1—2» utgivet av Le Cène i Amsterdam 1728 resp. 1730.³ Från 1734 härrör ett exemplar av samme tonsättares violinsonater, op. 1, likaså i en Le Cène-upplaga. Vidare finner man en mängd musikalien i upplagor från senare hälften av 1700-talet. Det gäller här verk av bl. a. Abel, Avison, C. Ph. E. Bach, J. Chr. Bach, Beethoven, Boccherini, Chabran, Ferrari, Gemini-

¹ Konserterna upptas i Mazers tematiska katalog bland kvintetter, sextetter, septetter etc. Endast några, som av Drake senare inskrivits i katalogen, äro förtecknade bland verken för orkester.

² Jfr Glazotto, R., Tomaso Albinoni . . . Milano 1945, s. 319.

³ Jfr Pincherle, M., Note sur Estienne Roger et Michel—Charles Le Cène. Revue belge de musicologie I (1946/47), s. 92.

ani, Giardini, Gibbs, Haydn, Hasse, Händel, Kraus, Lolli, Mozart, Prota, Pugnani, Sarti och Tartini.

Under en lång tid samlade Mazer musiker och musikamatörer i sitt hem för att där utöva kammarmusik.¹ Att även orkester- och körverken i Mazers samling uppförts framgår av antalet stråk- och körstämmor till resp. verk. I regel finnas 3 å 4 exemplar av varje stråkstämman, medan antalet körstämmor varierar. Mazers musikbibliotek var avsett för praktiskt bruk, och den dåtida musikaliska smaken har givetvis satt sin prägel på valet av de i samlingen representerade tonsättarna. Samtidens kärlek till variationsverk och potpourrier avspeglar sig även tydligt. Ett annat framträdande drag är den rika förekomsten av arrangemang, främst uvertyrer, symfonier och delar av operor arrangerade för kammarensemble men även t. ex. piano- och violinsonater i sättning för stråkkvartett och -kvintett.

Boccherinis, Haydns, Mozarts och Beethovens verk äro synnerligen rikt företrädda. Av Haydn finnas här t. ex. samtliga stråkkvartetter i såväl stämmor som studiepartitur samt fullständigt stämmaterial till 65 symfonier, 5 uvertyrer och 8 körverk. Mozart representeras bl. a. av 18 stråkkvartetter, symfonierna nr 29, 31, 33—36 och 38—41, opera-uvertyrer, serenader och 24 körverk. Beethovens samtliga trios, kvartetter och kvintetter för stråkar, många i originalupplaga, samtliga symfonier (nr 3 och 5—9 i första tryck), flertalet av hans övriga orkesterverk, violinkonserten i D-dur, violinromansen i G-dur, pianokonserterna nr 1 och 3 samt 7 körverk ingå i samlingen.

Cherubini, Cramer, Dotzauer, Krommer, Kuhlau, Méhul, Onslow, A. J. och B. Romberg, Spohr, Weber, P. von Winter och Viotti voro högt skattade av samtiden, och dessa tonsättares verk uppta ett stort utrymme i Mazers bibliotek. Fullständigt stämmaterial finnes t. ex. till 10 uvertyrer och 17 vokala verk av Cherubini. Krommer representeras bl. a. genom 67 stråkkvartetter, 20 stråkkvintetter och 5 symfonier. Till 17 uvertyrer och 2 symfonier av Méhul finns fullständigt orkestermaterial. Bland de talrika verk av Onslow, som ingå i samlingen, återfinnas 24 stråkkvartetter och 21 stråkkvintetter och bland Spohrs 22 stråkkvartetter, 7 uvertyrer och 2 symfonier. Vidare kan nämnas en uppsättning stämmor av den sällsynta originalupplagan till den av Weber själv omarbetade Peter Schmoll-uvertyren utgiven under titeln »Grande Ouverture à Plusieurs Instruments» av Gombart et Comp. i Augsburg.²

En del kompositioner av svenska och i Sverige verksamma utländska tonsättare förekomma givetvis även. Av J. M. Kraus' verk finnas här

¹ Jfr Hedin, E., Mazerska kvartettsällskapet 1849—1949, Sthlm 1949, s. 9 ff.

² Jfr Jähns, F. W., Carl Maria von Weber in seinen Werken. Chronologisch-thematisches Verzeichniss . . . , Berlin 1871, s. 69.

bl. a. de 6 stråkkvartetterna op. 1, tryckta 1783 hos J. J. Hummel i Berlin, kvintetten för flöjt och stråkar, op. 7, i Pleyels utgåva, »Due Sonate per il Forte Piano . . . Stockholm. Nella Stamperia di Musica Privilegiata dal Re» samt c-mollsymfonin. Uttinis »Sonata a 4» i C-dur, op. 1: 3, föreligger i handskrift och av J. G. Naumann återfinner man bl. a. en uppsättning orkesterstämmor till »Deux Simphonies A Grand Orchestre des Operas Cora et Elisa . . .» tryckt 1782 eller 1783 i Berlin hos J. J. Hummel samt stämmor i handskrift till uvertyren till Gustaf Wasa. E. Du Puy representeras genom stråkduos, uvertyrer, manskvartetter och manstrion Agander, Pagander, Winberg, J. N. Eggert genom stråkkvartetter, sextetter och en manstrio och Crusell genom kvartetterna för klarinett och stråkar, op. 2, 4 och 7, divertimentot för oboe och stråkar, op. 9, klarinettkonserterna op. 1 och 5, concertantot för klarinett, horn, fagott och orkester op. 3 och körverket Hymn för Greklands befrielse. Dessutom förekomma verk av Brendler (Spastaras död), abbé Vogler och J. M. De Ron.

Dessa rader ge endast några glimtar från Mazers värdefulla musiksamling. Då kollektionen nu åter uppställts i sammanhållet skick i akademiens bibliotek, och en katalog upprättats över densamma, är det dock relativt lätt för den intresserade att där vinna ytterligare kännedom om samlingen.

Cari Johansson.